

Multikulturalismus – jazykolam nebo důležitý pojem?

Cizinci – naši sousedé

Pokud se podíváme na složení obyvatelstva České republiky, zjistíme, že vedle majoritního obyvatelstva zde žijí také příslušníci jiných národů, etnik a komunit. Některé minoritní skupiny obyvatelstva zde žijí po staletí v příhraničních oblastech, jejich jazyk, kultura a způsob života jsou dostatečně známy, ale jiné přicházejí v posledních desetiletích či letech, a to zejména po roce 1989. **Podle údajů Českého statistického úřadu žilo k 31. 12. 2005 v České republice 278 312 cizinců**, z toho 110 598 cizinců s trvalým pobytem, 167 714 cizinců s některým z typů dlouhodobých pobytů nad 90 dnů (tj. přechodné pobyty občanů EU a jejich rodinných příslušníků, dále víza nad 90 dnů a povolení k dlouhodobému pobytu občanů zemí mimo EU). Deset nejčastějších státních občanství cizinců: Ukrajina, Slovensko, Vietnam, Polsko, Rusko, Německo, Moldavsko, Bulharsko, USA, Čína.

V Jihomoravském kraji žilo k 31. 12. 2005 celkem 24 220 cizinců (15 347 mužů a 8 871 žen), z toho 9 229 cizinců s trvalým pobytem. **Na Znojemsku žilo na konci roku 2005 celkem 1 326 cizinců** těchto státních občanství: Rakousko-243, Vietnam-222, Ukrajina-208, Slovensko-162, Mongolsko-134, Rusko-78, Polsko-59, Rumunsko-33, Německo-26, Chorvatsko-20, Srbsko a Černá Hora-20, Bulharsko-12, Egypt-11, Moldavsko-10, Bělorusko-9, Makedonie-9, Itálie-6, Litva-6, USA-6, Maďarsko-5, Bosna a Hercegovina-4, Kazachstán-4, Velká Británie-4, Izrael-3, Libérie-3, Nizozemsko-3, Slovinsko-3, Francie-2, Řecko-2, Turecko-2, Alžírsko-1, Čína-1, Dánsko-1, Finsko-1, Ghana-1, Gruzie-1, Indie-1, Írán-1, Japonsko-1, Libye-1, Nigérie-1, Norsko-1, Nový Zéland-1, Pákistán-1, Švédsko-1, Tunisko-1, bez státního občanství-1.

Multikulturní výchova na ZŠ JUDr. Josefa Mareše a ZŠ Prokopa Diviše

V českých školách se vzdělává čím dál více žáků-cizinců. České děti se učí být tolerantní k tomu, kdo „je jiný“. Cizinci-přistěhovalci se začleňují do školních kolektivů.

Základní škola JUDr. Josefa Mareše na Klášterní ulici ve Znojmě byla v roce 2005 vybrána krajským úřadem mezi tři školy v Jihomoravském kraji (spolu se ZŠ Staňkova, Brno a ZŠ Rodkovského, Blansko), které zabezpečují výuku cizinců. Jedná se především o výuku cizinců ze zemí EU, ale v současnosti je ve školách spíše více cizinců z tzv. třetích zemí, tedy ze zemí mimo EU. Výuka cizinců přináší mnoho problémů, a proto ve škole vypracovali strategii vyučování a integrace těchto žáků. Hlavním pilířem je výuka češtiny. Spočívá ve vytvoření několika skupin žáků-cizinců (maximální počet do 10 žáků), které jsou různorodé jak etnicky, tak i znalostmi Čj. Tato forma se osvědčila, obsahuje prvky kooperativního učení. Kroužky výuky češtiny jsou pro všechny cizince povinné a jejich zavedení usnadnilo a zrychlilo tempo integrace žáků do běžné výuky a zvládnutí učiva. První výsledky ukazují potřebnost, ale také efektivnost takovéto netradiční výuky češtiny. Žáci-cizinci, kteří zvládnou náš jazyk na dostatečné úrovni, pak akcelerují ve výuce a dosahují dobrých výsledků. Škola, která má asi ze všech znojemských škol největší procento žáků-cizinců, se pod heslem „**Rozdílné pohledy, společný svět**“ snaží komplexně a systémově realizovat multikulturní výchovu.

Základní škola Prokopa Diviše Znojmo-Prímětice začne od září 2006 vyučovat podle svého školního vzdělávacího programu (na systém ŠVP přejdou od září 2007 všechny školy). Prímětická škola bude své žáky učit to, co budou v životě skutečně potřebovat. Ne biflovat údaje, ale umět naučené používat. V rámci ŠVP prolíná učivem i průřezové téma Multikulturní výchova, která se ve Znojmo-Prímětích bude vyučovat pod heslem „**Přátelská škola**“. Škola jako prostředí, v němž se setkávají žáci z nejrůznějšího sociálního a kulturního zázemí, zabezpečí takové klima, kde se budou všichni cítit rovnoprávně, kde

budou v majoritní kultuře úspěšní i žáci minorit a žáci majority budou poznávat kulturu svých spolužáků – příslušníků minorit. Dojde k vzájemnému poznávání obou skupin, ke vzájemné toleranci, společným aktivitám a spolupráci, k odstraňování nepřátelství a předsudků vůči „nepoznanému“.

Žáci obou škol budou vědět, jak na intoleranci a projevy rasismu: 1. Získávat konkrétní pozitivní zkušenosti s příslušníky menšin, seznámit se s nimi osobně. 2. Poukazovat na pozitivní vzory dané skupiny. 3. Člověka neposuzovat podle zevnějšku, ale podle „vnitřku“. 4. Získávat informace o kultuře, historii, zvycích a hodnotách dané minority. 5. Být odhodlán a připraven poskytnout svědectví v případě diskriminačního nebo rasistického chování.

Kvíz

Na malém kvízu si může každý ověřit, jaká je míra jeho tolerance či zda dobře zná zvyky cizinců – svých sousedů.

S KÝM BYSTE CHTĚLI BYDLET V JEDNOM DOMĚ?

Bydlíte v krásném dvouposchodovém domě, ale vaše rodina si jej nemůže dovolit udržovat celý. Proto ho rozdělíte, a tak získáte tři byty k pronajmutí. Dáte si inzerát do novin a obdržíte odpovědi od několika lidí. Nikoho z nich neznáte. Vyberte nejméně tři z nich, kterým byste rádi byty pronajali a také tři, kterým byste naopak byty nepronajali.

1. Svobodná matka s tříletým dítětem, jehož otec je z Maroka. Otec své dítě občas navštěvuje a někdy si s sebou vodí své přátele.
2. Dělník z Argentiny s rodinou se šesti dětmi ve věku od 1 do 12 let. Otec pracuje v ocelárně a matka by se ráda stala domovnicí ve vašem domě.
3. Rodina se sedmnáctiletou dcerou, která studuje. Otec je účetní v bance a matka učitelka.
4. Stará paní žijící z nízkého důchodu.
5. Skupina sedmi čínských uprchlíků, kteří pracují v kuchyních velkých restaurací.
6. Skupina pěti lidí, kteří jsou něco jako hippies. Mají svůj vlastní životní styl a odmítají konzumní společnost.
7. Tři palestínští studenti, kteří propagují politiku své země.
8. Pětičlenná romská rodina. Otec příležitostně pracuje, ale jinak je nezaměstnaný. Dobře si rozumí se svými příbuznými a často se společně schází.

VÍTE, ODKUD POCHÁZEJÍ JEDNOTLIVÉ POZDRAVY?

1. Pozdravte druhého dvěma polibky střídavě na obě tváře.
2. Pozdravte druhého třemi polibky střídavě na obě tváře.
3. Pozdravte druhého tak, že semknete ruce jakoby k modlitbě a mírně se ukloníte.
4. Pozdravte druhého třením svého nosu o jeho nos.
5. Pozdravte druhého mocným vřelým objetím.
6. Pozdravte druhého pevným stiskem ruky.
7. Při pozdravu stůjíte asi 60 cm od zdraveného a potřeste mu rukou, ruku stiskněte jen lehce.
8. Uchopte druhého za ramena a pozdravte ho třením vnějších stran pravého kolene.

Správné řešení: 1. Portugalsko / Španělsko, 2. Nizozemí / Belgie, 3. Japonsko, 4. Inuité, 5. Rusko / Palestina / Dánsko, 6. Německo, 7. Velká Británie, 8. smyšlený pozdrav

Multikulturalismus a problémy imigrace

Přistěhovalectví neboli imigrace (opakem je emigrace) je proces, při němž se na území státu usazují obyvatelé přicházející ze zahraničí. Konají tak z ekonomických, politických či náboženských důvodů. V dnešním globalizovaném světě má tento proces vzrůstající tendenci a stává se významným faktorem celosvětového dění. Někteří imigranti pocházejí ze zemí s

nížkou životní úrovně a z odlišného kulturního prostředí. Po jejich příchodu do cílové země tak ti, co nejsou schopni se přizpůsobit, vytvářejí svoji vlastní enklávu s kulturním prostředím své staré země; vznikají tak ghetta. Přistěhovalci se v nich cítí odtrženi od majoritní společnosti. Jako únik ze své bezútešné situace hledají radikální ideologii (náboženský fanatismus, anarchismus, extrémní levice).

Multikulturalismus však není bezbřehý – je nutná loajalita občana ke státu, respekt k principům demokracie. V současné době se proto řada států přiklání k individuální občanské integraci („občanská smlouva“ mezi přistěhovalcem a hostitelskou společností).

Nejenom Západní Evropa se cítí ohrožena vzestupem islámských integristů. Jaký postoj zaujmout vůči kulturně nepřizpůsobivým imigrantům? Ukazuje se, že není možné být tolerantní k netolerantním.

Učíme se vzájemnému respektování

Pěstovat ducha vzájemného porozumění národností, etnik, menšin všeho druhu (lidé postižení, lidé mimořádně nadaní, lidé jiných náboženství, homosexuálové, HIV pozitivní) a národů, které žijí v této zemi i uprchlíků, kteří u nás hledají azyl. Vést lidi k RESPEKTOVÁNÍ druhého, k TOLERANCI. Aby místo „žijeme vedle sebe“ platilo „žijeme spolu“. Aby se dalo říct „jsme dobří sousedé“. Velmi těžké, ale nezbytné! Pro Znojmo i celou Českou republiku. Právě Znojmo historické by mohlo vyprávět o důležitosti kladení důrazu na multikulturu. Přistěhovalci se postupně uplatňují v různých sférách společenského života. Dojde i na politiku. První vlaštovka, kdy přistěhovalec zasedne v městském zastupitelstvu, zaletí určitě někdy v budoucnu i do Znojma. Možná jí bude někdo z nynějších žáků-cizinců.

Minislovníček

- ❖ **multikulturalismus** – politika integrace přistěhovalců, rovnoprávný přístup k lidem z různých etnických menšin a odlišných kulturních prostředí
- ❖ **majorita** – většina ve skupině, škole, obci, národu, státě, která se vyznačuje podobným vzhledem, náboženstvím, historií, způsobem života, kulturou, jazykem
- ❖ **minorita** – menšina, která se vyznačuje jinou kulturou..., ale též lidé postižení, lidé s jinou sexuální orientací, neboť i oni jsou „jiní“ nežli většina
- ❖ **asimilace** – lidé různých kultur se sžijí a ztrácejí svou identitu, rozpustí se vzájemně
- ❖ **integrace** – lidé se vzájemně sžijí, ale zachovávají si identitu (náboženství, národnost, kulturu, jazyk, etnikum)
- ❖ **segregace** – lidé se nesžijí, žijí vedle sebe odděleně, někdy jsou dokonce násilně oddělováni (Židé, Afroameričané atd.)
- ❖ **xenofobie** – odpor, nepřátelství ke všemu cizímu, strach před ním, nedůvěra k němu, nenávisť k cizincům
- ❖ **rasismus** – pseudovědecká ideologie zdůrazňující význam rasových znaků a rozdílů, nadřazenost či podřízenost určité rasy, pronásledování a eventuální likvidace „méněcenných“ ras (např. Židů nacisty) nebo nadvláda bělochů nad černochoy (např. apartheid v Jihoafrické republice)
- ❖ **antisemitismus** – rasová nenávisť k Židům